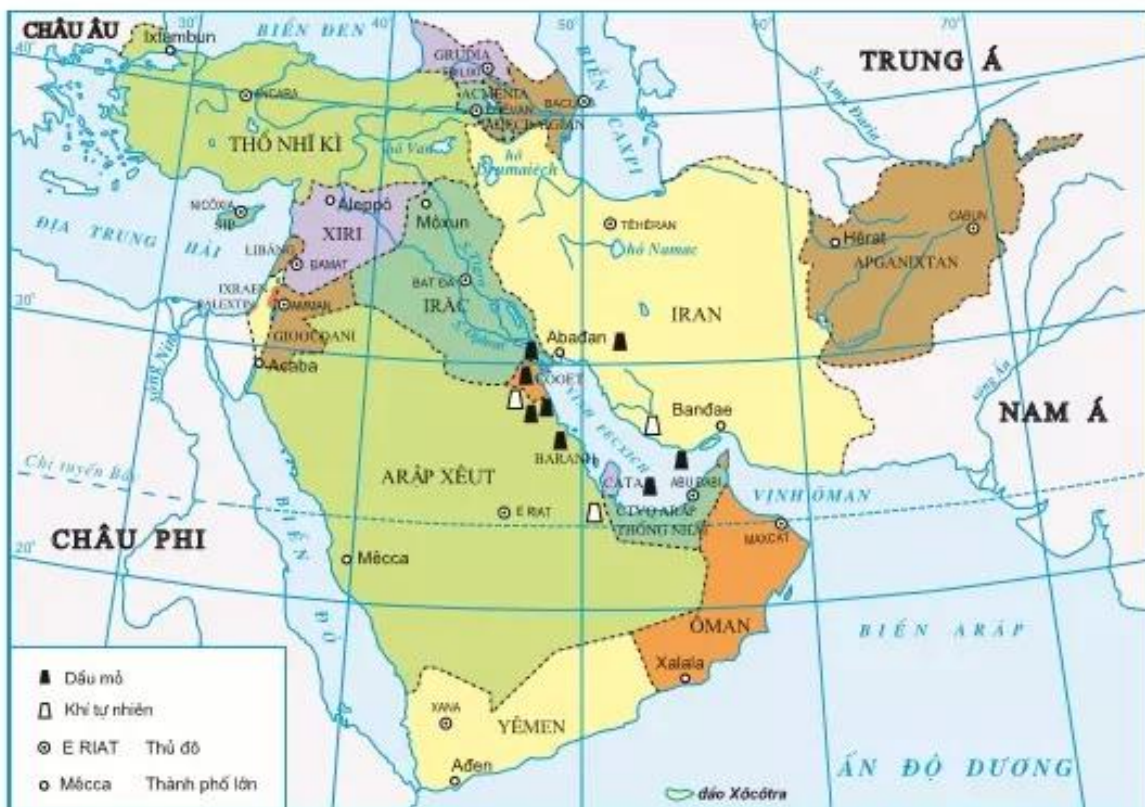

Tiết 3. Một số vấn đề của khu vực Tây Nam Á và khu vực Trung Á

Vị trí địa lí mang tính chiến lược, nguồn tài nguyên dầu mỏ giàu có, sự tồn tại các vấn đề dân tộc mang tính lịch sử, các tôn giáo với những tín ngưỡng khác biệt và các phần tử cực đoan trong các tôn giáo, sự can thiệp vụ lợi của các thế lực bên ngoài... đang là những nguyên nhân chính gây nên sự tranh chấp, xung đột kéo dài tại khu vực Tây Nam Á và khu vực Trung Á.

I - ĐẶC ĐIỂM CỦA KHU VỰC TÂY NAM Á VÀ KHU VỰC TRUNG Á

1. Tây Nam Á

Hình 6.5. Khu vực Tây Nam Á

Tây Nam Á là khu vực rộng lớn nằm ở phía tây nam châu Á, nơi tiếp giáp giữa châu Á với châu Âu và châu Phi, bao gồm bán đảo A-rập, cao nguyên I-ran và một số vùng đất tiếp giáp với Địa Trung Hải, biển Ca-xpi và Biển Đen, có 20 quốc gia và vùng lãnh thổ với diện tích khoảng 7 triệu km², số dân hơn 313 triệu người (năm 2005).

Dựa vào hình 6.5 và bản đồ Địa lí tự nhiên châu Á, hãy cho biết tự nhiên của khu vực Tây Nam Á có các đặc điểm gì nổi bật ?

Tây Nam Á có dầu mỏ, khí tự nhiên ở nhiều nơi, nhưng tập trung nhiều nhất ở vùng vịnh Péc-xich.

Từ thời cổ đại, ở Tây Nam Á đã xuất hiện nhiều quốc gia có nền văn minh rực rỡ. Đây cũng là nơi xuất hiện nhiều tôn giáo có ảnh hưởng lớn trên thế giới. Ngày nay phần lớn dân cư trong khu vực theo đạo Hồi, một phần nhỏ theo các tôn giáo khác.

Là tôn giáo có ảnh hưởng sâu, rộng trong khu vực nhưng hiện nay đạo Hồi bị chia rẽ bởi nhiều giáo phái khác nhau. Những phần tử cực đoan của các tôn giáo, giáo phái đang góp phần gây ra sự mất ổn định trong khu vực.

Hình 6.6. Vườn treo Ba-bi-lon - (tranh vẽ)

2. Trung Á

Hình 6.7. Khu vực Trung Á

Quan sát hình 6.7, hãy cho biết Trung Á có những quốc gia nào? Vị trí địa lý, lãnh thổ của khu vực có đặc điểm gì?

Trung Á có diện tích khoảng 5,6 triệu km², là khu vực giàu tài nguyên thiên nhiên: dầu mỏ, khí tự nhiên và than đá (có ở hầu hết các nước), tiềm năng thủy điện (Cư-rơ-gư-xtan, Tát-gi-ki-xtan), sắt (Ca-dác-xtan), đồng (Mông Cổ), ngoài ra Trung Á còn có vàng, kim loại hiếm, U-ra-ni-um, muối mỏ,...

Khí hậu khô hạn, nếu giải quyết được vấn đề nước tưới thì có thể phát triển trồng bông và một số cây công nghiệp khác. Các thảo nguyên thuận lợi cho việc chăn thả gia súc.

Về xã hội, Trung Á là khu vực có mật độ dân số thấp, đa dân tộc, tỉ lệ dân theo đạo Hồi cao (trừ Mông Cổ).

Trung Á từng có "Con đường tơ lụa" đi qua, nên được tiếp thu nhiều giá trị văn hoá của cả phương Đông và phương Tây.

Những năm gần đây, Trung Á cũng là khu vực thiếu ổn định của thế giới.

II - NHÀ NƯỚC I-XRA-EN VÀ NHÀ NƯỚC PA-LE-XTIN

1. Nhà nước I-xra-en

Hình 6.8. I-xra-en và Pa-le-xtin (năm 2006)

Nhà nước I-xra-en được thành lập năm 1948 (theo Nghị quyết số 181 của Đại Hội đồng Liên hợp quốc khoá 2 năm 1947) với diện tích 14 100km². Hiện nay I-xra-en có diện tích là 21059km² gấp 1,5 lần so với năm 1948, bao gồm vùng đồng bằng hẹp ven Địa Trung Hải, vùng núi Giu-đa ở trung tâm, một phần thung lũng Gioóc-đan ở đông bắc và sa mạc Nê-gép ở phía nam.

I-xra-en có khí hậu cận nhiệt địa trung hải, lượng mưa ít. Tài nguyên hạn chế, chỉ có, đồng, phốt phát, brom, manhê, đất sét...

Dân số I-xra-en có hơn 7 triệu người (năm 2005) trong đó phần lớn theo đạo Do Thái (80%).

I-xra-en thuộc nhóm nước phát triển (cơ cấu GDP khu vực I : 2%, khu vực II : 17%, khu vực III : 81%), khoa học kĩ thuật và trình độ quản lí kinh tế tiên tiến. Thu nhập bình quân đầu người vào loại cao trên thế giới (17287 USD/người, năm 2004).

Kim cương đa chế tác, thiết bị công nghệ cao, vũ khí, phần mềm máy tính, hoá chất, dệt may là các sản phẩm xuất khẩu mũi nhọn. I-xra-en nhập khẩu ngũ cốc, dầu thô...

I-xra-en gặp nhiều trở ngại trong phát triển kinh tế [xã hội vì chi phí cao cho các cuộc xung đột, chiến tranh với các nước Ả rập...

Sự mở rộng lãnh thổ của I-xra-en có ảnh hưởng thế nào tới mối quan hệ với các quốc gia láng giềng, và từ đó có ảnh hưởng gì tới sự phát triển kinh tế [xã hội của I-xra-en cũng như sự ổn định của khu vực Tây Nam Á ?

2. Nhà nước Pa-le-xtin

Nhà nước Pa-le-xtin thành lập ngày 15 - 11 - 1988, được Liên hợp quốc công nhận năm 1989, có vị trí nằm kế các nước Gióc-đa-ni, Ai Cập và I-xra-en. Bao gồm các bộ phận tách rời : bờ Tây sông Gióc-đan, dải Ga-da và một phần Đông Giê-ru-xa-lem. Theo Nghị quyết số 181 của Đại Hội đồng Liên hợp quốc khoá 2 năm 1947, Pa-le-xtin có lãnh thổ rộng 11000 km², nhưng hiện nay diện tích chỉ có ước chừng 6260 km².

Dân số Pa-le-xtin khoảng 3,8 triệu người, đa số theo đạo Hồi.

Pa-le-xtin có nền kinh tế kém phát triển (cơ cấu GDP khu vực I : 33%, khu vực II : 25%, khu vực III : 42%). Sản phẩm nông nghiệp chủ yếu là dầu ô-liu, cam, quýt, rau, thịt bò... Sản phẩm công nghiệp có xi măng, hàng dệt may, hàng mi nghệ...

Hơn nửa thế kỉ đấu tranh giải phóng dân tộc, sau khi đất nước được thành lập lại xung đột triền miên với I-xra-en, kinh tế Pa-le-xtin liên tục bị khủng hoảng ; khoảng 60% số dân sống nghèo khổ, Liên hợp quốc thường xuyên phải trợ giúp.

Tại sao giữa I-xra-en và Pa-le-xtin lại có mâu thuẫn kéo dài, dẫn tới xung đột ?

CÂU HỎI VÀ BÀI TẬP

1. Tìm trong bảng sau các quốc gia lớn nhất, nhỏ nhất (về diện tích, dân số) ở từng khu vực và xác định vị trí địa lí, lãnh thổ trên bản đồ (hoặc At lat Địa lí thế giới)

Diện tích, dân số các quốc gia ở khu vực Tây Nam Á và khu vực Trung Á - năm 2005

STT	Tên nước	Diện tích (km ²)	Dân số (triệu người)	STT	Tên nước	Diện tích (km ²)	Dân số (triệu người)
Khu vực Tây Nam Á		7009101	313,3	14	Li-băng	10399	3,8
1	Ăc-mê-ni-a	29801	3,0	15	Ô-man	212460	2,4
2	A-déc-bai-gian	86599	8,4	16	Lãnh thổ Pa-le-xtin	6260	3,8
3	A-rập Xê-ut	2149690	24,6	17	Síp	9249	1,0
4	Ăp-ga-ni-xtan	652089	29,9	18	Thổ Nhĩ Kỳ	774819	72,9
5	Các Tiểu vương quốc A-rập Thống nhất	83600	4,6	19	Xi-ri	185180	18,4
6	Ba-ranh	689	0,7	20	Y-ê-men	527969	20,7
7	Ca-ta	11000	0,8	Khu vực Trung Á		5560900	61,3
8	Cô-oét	17819	2,6	1	Ca-dắc-xtan	2717301	15,1
9	Gru-di-a	69699	4,5	2	Cu-rơ-gu-xtan	198500	5,2
10	Gioóc-đa-ni	89210	5,8	3	Mông Cổ	1566499	2,6
11	I-ran	1633189	69,5	4	Tát-gi-ki-xtan	143100	6,8
12	I-rắc	438321	28,8	5	Tuốc-mê-ni-xtan	488101	5,2
13	I-xra-en	21059	7,1	6	U-dơ-bê-ki-xtan	447399	26,4

2. Quan hệ giữa I-xra-en và Pa-le-xtin có ảnh hưởng như thế nào tới sự phát triển kinh tế [xã hội của cả hai quốc gia ? Để cùng phát triển, hai nước cần phải làm gì ?